

BACH-COLLEGIUM PRAHA

www.bachcollegium.cz

Velký sál Sboru Církve bratrské

Soukenická 15, Praha 1

Středa 14. prosince 2022 v 19:30

koncert č. M51

Johann Sebastian Bach:

Magnificat

účinkují:

Stanislava Mihalcová – soprán 1

Marta Fadljevičová – soprán 2

Sylva Čmugrová – alt

Jan Kožnar – tenor

Jaromír Nosek – bas

Linda Sítková – varhany

Komorní sbor a orchestr

Bach-Collegia Praha

Jiří Mátl – dirigent

PROGRAM:

Jan Dismas Zelenka (1679–1745)

Symphonia

*z melodramatu Sub olea pacis et palma virtutis,
ZWV 175, pro orchestr a varhany*

František Xaver Brixí (1732–1771)

Quem vidistis o pastores

graduale pro dámský sbor orchestr a varhany

Pastores loquebantur

offertorium pro smíšený sbor orchestr a varhany

Johann Sebastian Bach (1685–1750)

Nun komm, der Heiden Heiland

BWV 659, chorální předehra pro varhany

Johann Sebastian Bach (1685–1750)

Magnificat D dur

BWV 243, pro sóla, smíšený sbor, orchestr a varhany

1. Magnificat anima mea Dominum (sbor)
2. Et exultavit spiritus meus (árie S2)
3. Quia respexit humilitatem (árie S1)
4. Omnes generationes (sbor)
5. Quia fecit mihi magna (árie B)
6. Et misericordia a progenie (árie - duet A, T)
7. Fecit potentiam (sbor)
8. Deposuit potentes (árie T)
9. Esurientes implevit bonis (árie A)
10. Suscepit Israel (árie - trio S1, S2, A)
11. Sicut locutus est (sbor)
12. Gloria Patri (sbor)

Jan Dismas Zelenka (1679 – 1745) byl český skladatel, jeden z nejvýznamnějších kompozitů období vrcholného baroka. Jeho skladby nabízejí pohled do světa jednoho z nejoriginálnějších a nejpozoruhodnějších hudebních géníů. Zelenkův přínos spočívá především ve specifické, nápadité, vždy překvapující harmonizaci, dokonalosti umění kontrapunktu a originalitě instrumentace. Po studiích v Praze odešel v roce 1710 nebo 1711 Zelenka do Drážďan, kde se stal nejprve violonistou a později dvorním skladatelem. Do vlasti se Zelenka vrátil pravděpodobně pouze jednou, když pro velkolepé slavnosti korunovace habsburského císaře Karla VI. českým králem na podzim 1723 napsal, nastudoval a provedl v pražském Klementinu rozsáhlou skladbu k velké alegorické hře o životě svatého Václava *Sub olea pacis et palma virtutis conspicua orbi regia Bohemiae Corona / Pod olivou míru a palmou ctnosti před celým světem nádherně se skvoucí koruna Čech*. Právě vstupní symfonie z této rozsáhlé skladby zahájí náš dnešní koncert.

Františka Xavera Brixího (1732–1771), předního českého předklasicistního skladatele a dlouholetého kapelníka katedrály sv. Víta, není jistě třeba zvláště představovat. Temperament, jiskřivý vtíp a melodický půvab, které jsou pro něj charakteristické, zazní z obou jeho dnes uváděných skladeb - pastorel. Tato drobná díla s vánoční tematikou se na první pohled liší od podobných kompozic vesnických kantorů, kteří v té době hojně skládali pastorely více i méně zdařilé převážně na české texty. Noblesa a jakási důstojnost Brixího rukopisu spolu s latinským textem odpovídají estetickým i liturgickým požadavkům pro hudební provoz pražského svatovítského kůru v 18. stol.

Johann Sebastian Bach (1685–1750) se stejně jako v tvorbě vokální i ve varhanních skladbách často inspiroval chorály. To platí i o chorálu *Nun komm der Heiden Heiland*, který zpracoval Bach ve třech chorálních předehrách. Všechny tři pocházejí z Bachova lipského období a jsou takto zařazeny i ve sbírce tzv. Lipských chorálů. Zde Bach opakovaně využívá trojího ztvárnění podtrhujícího textovou nebo teologickou předlohu. Podobně jako *Nun komm* je např. třikrát zhudebněn chorál *Allein Gott in der Höh sei Ehr* (zde jednotlivé předehry

představují Otce, Syna a Ducha svatého). Tři verze *Nun komm* ovšem neznázorňují Svatou Trojici, ale mají souvislost s texty jednotlivých slok chorálu. První chorálová předehra BWV 659, kterou dnes uslyšíme, hudebně evokuje vtělení božského dítěte do těla Marie Panny. Tajemství, údiv, něha i krása zaznívá v colorovaném cantu firmu v soprán, podepřeném plynule a klidně krácejícím basem.

Naprostou většinu své vokální hudby napsal Johann Sebastian Bach na německé texty, protože protestanská liturgie se tehdy odehrávala především v němčině. Liturgická hudba na latinské texty, která se používala jen na významné svátky, představuje velmi malou část jeho tvorby, ale zahrnuje dvě zásadní díla: velkou *Mši h moll* a zhudebnění tzv. Mariina chvalozpěvu - **Magnificat**, který je hlavním bodem dnešního programu. Text, který uzavírá každé nešpory, pochází z evangelia podle Lukáše. Když v biblickém příběhu archanděl Gabriel zvěstuje Marii, že porodí syna Božího, překvapená odpoví jen: *"Jsem služebnice Páně, ať se mi stane podle Tvého slova"*. Až když navštíví svou sestřenicí Alžbětu, která ji pozdraví jako matku Boží, nechá svou radost naplno vytrysknout a zazpívá: *"Velebí má duše Pána a můj duch jásá v Bohu, mém spasiteli..."* Pro skladatele byl vždy tento radostný text bohatou inspirací a stal se jedním z nejčastěji zhudebňovaných liturgických textů. Bachovo *Magnificat* je jedno z nejvýstižnějších uchopení tématu a patří k jeho nejlepším sborovým dílům.

Původně napsal Bach skladbu pro Boží hod vánoční roku 1723, tedy pro své první Vánoce ve funkci lipského kantora. Byla v tónině Es dur a kromě vlastního textu Magnificat obsahovala navíc čtyři německé vánoční písně podle tradice lipské chrámové hudby (BWV 243a). Kolem roku 1730 pak Bach skladbu mírně přepracoval – částečně změnil instrumentaci, transponoval ji do tóniny D dur a vypustil vložené vánoční písně, takže ji bylo možné použít všeobecně pro nešpory o významných svátcích. Právě tato druhá verze (BWV 243) se dnes provádí častěji a uslyšíme ji i dnes.

Orchestrace díla odpovídá velkému slavnostnímu obsazení, které měl Bach k dispozici: trubky 1-3, tympány, příčné flétny 1/2, hoboje 1/2 (+ hoboje d'amore 1/2), housle 1/2, viola a continuo (violoncello, kontrabas, fagot, varhany). Sbor je

pětilasý (s dělenými soprány) a ve stejném počtu jsou i sólové party.

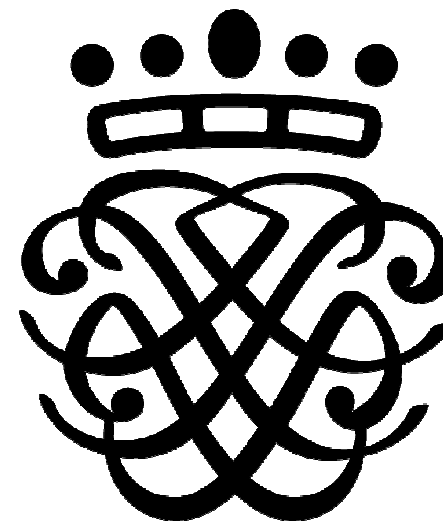
Povaha textu klade na skladatele odlišné nároky než například texty kantátové. Aby Bach udržel maximální výstižnost a celistvost známého chvalozpěvu, nepoužívá žádné recitativy a vyhnul se i tehdy módním da capo áriím, které by svým opakováním mohly narušit přímočarost sdělení textu. Bach rozděluje text na 11 částí, odpovídajících deseti veršům chvalozpěvu s výjimkou třetího, kde poslední dvě slova *omnes generationes* oddělí do samostatné sborové části. Poslední dvanáctou část pak tvoří doxologie *Gloria Patri* v souladu se zavedenými liturgickými tradicemi.

Jiří Mátl

*Srdečně Vás zveme na Vánoční koncert
Bach-Collegia Praha:*

Jakub Jan Ryba - Česká mše vánoční "Hej, mistře..."
neděle 25. prosince 2022 v 16:00,
kostel sv. Václava na Smíchově, Nám. 14. října, P5
Solisté, komorní sbor a orchestr Bach-Collegia
Praha, Jiří Mátl - dirigent

Bach-Collegium Praha, z.s.

**Bach
Collegium
Praha**

**Velký sál Sboru Církve bratrské
Soukenická 15, Praha 1**

Středa 14. prosince 2022 v 19:30